SORTLAND KOMMUNE

Arkivsaknr.:	25/7436
Dok.nr:	26/7709
Arkiv:	FA-V90
Saksbehandler:	Marina Gjertsen Pettersen
Dato:	20.03.2026

Høringsuttalelse - NOU 2026: 1 En bærekraftig kommunesektor

Utvalgssaksnr.	Utvalg	Møtedato
PS - 032/26	Formannskapet	23.04.2026

KOMMUNEDIREKTØRENS INNSTILLING
Sortland kommune vedtar vedlagt forslag til høringsuttalelse.

Nye opplysninger

Formannskapet behandling - 23.04.2026 - PS-032/26

BEHANDLING I MØTE

Forslag fra politikere

Tilleggsforslag fra H, FRP, SP, AP, foreslått av Beate Bø Nilsen, Høyre

1. Generelt

Sortland kommune støtter hovedlinjene i Kommunekommisjonens analyse og forslag i NOU 2026: 1 En bærekraftig kommunesektor – første delutredning. Statens utgifter vil øke mer enn inntektene fremover, samtidig som det blir mangel på arbeidskraft. Norge må omstilles for at kommende generasjoner skal få oppleve den samme velstanden og velferden som oss. Det betyr at knappere ressurser må prioriteres bedre. Nye løsninger må iverksettes som svar på de store demografiske og ressursmessige utfordringene og det sterke statlige styringstrykket på kommunesektoren. Kommunene har altfor lenge fått nye oppgaver fra staten uten tilstrekkelig finansiering, samtidig som de har vært underlagt strenge regler for hvordan oppgavene skal løses. Sortland kommune mener at grunnleggende kompetansekrav i tjenester for innbyggerne ikke må svekkes. Sortland kommune vil understreke at små og mellomstore kommuner må være utgangspunktet for statlig styring, ikke et særtilfelle som håndteres gjennom tilpasninger i etterkant.

2. Mindre statlig detaljstyring og større handlingsrom

Delutredningen beskriver utviklingstrekk og problemstillinger som er lett gjenkjennelig. Dagens statlige detaljstyring, rapporteringskrav og sektorvise ordninger:

- rammer små og mellomstore kommuner uforholdsmessig hardt

- binder knappe administrative og faglige ressurser
- reduserer kapasiteten til politisk styring og samfunnsutvikling

En bærekraftig kommunesektor forutsetter at staten erkjenner at lik styring ikke gir likeverdige vilkår, og at standardiserte krav ofte slår skjevt ut utenfor de største bykommunene.

Unødvendig statlig detaljstyring og lite fleksible ordninger bidrar til økte kostnader, redusert gjennomføringsevne og svekket lokalt selvstyre i kommunene.

Sortland kommune vil særlig understreke betydningen av:

- tillit til lokale folkevalgte prioriteringer
- respekt for kommunenes helhetlige ansvar
- forutsigbarhet i statlige styringssignaler

Det finnes ingen samlet oversikt over hvilke oppgaver kommunesektoren har, og hvilke krav sektoren må forholde seg til. En telling utført for Generalistkommuneutvalget fant over 1 000 oppgaver i lov og forskrift knyttet til kommuneplikter, det vil si det kommunen gjør i egenskap av å være kommune. I en kartlegging av kommunenes oppfyllelse av sine lovpålagte oppgaver har Menon funnet at ingen kommuner oppfyller alle lovkrav. Årsakene vil være ulike for ulike oppgaver, men tilgang på rett kompetanse er en gjennomgående utfordring. Sortland kommune mener at dette må ses på som et uttrykk for et misforhold mellom forutsetninger og oppgaver

Samtidig ser vi et betydelig potensial for økonomiske og administrative gevinster gjennom målrettet forenkling sikrer en bærekraftig kommunesektor fremover. Hensynet til kvalitet og likeverd i tjenestene må ikke svekkes i arbeidet med å øke det lokale handlingsrommet. Generalistkommuneprinsippet og prinsippet om rammestyring må fortsatt ligge til grunn.

3. Øremerkede tilskudd

Under forutsetning av at innlemmingen ikke medfører økonomisk tap for kommunene i Nordland, støtter Sortland kommune delvis å innlemme de øremerkede tilskuddene i rammefinansieringen av kommunal sektor som kommisjonen foreslår, men viser til omtale av enkelte av forslagene i dette vedtaket (PS - 032/26). Øremerkede tilskudd kan forenkles og innlemmes, men bør vurderes individuelt der de har betydning for likeverdige tjenester og beredskap.

4. Offentlige anskaffelser

Sortland kommune mener at regelverket for offentlige anskaffelser påfører kommunene betydelige administrative kostnader: En vesentlig heving av terskelverdiene i anskaffelsesregelverket vil gi store forenklings- og effektiviseringsgevinster, samt redusere risiko for kostbare tvister.

5. Bemanningsnormen i skolen

Sortland kommune støtter ikke at bemanningsnormen i skolen bør avvikles. Svekket bemanning i barnehage og skole påvirker elevenes læring og fullføringsevne.

6. Kompetansekrav i helse og omsorg

Sortland kommune støtter ikke at kompetansekrav i helse og omsorg avvikles. Det er likevel viktig å legge til rette for rekruttering med fleksibel kompetansebruk, styrket fagarbeiderløp og desentraliserte utdanningstilbud.

7. Grunnskoletilskuddet

Sortland kommune støtter ikke at grunnskoletilskuddet kan avvikles, og mener det er et viktig tilskudd for å opprettholde en desentralisert skolestruktur for folk og næringsliv.

8. Skolebibliotek

Sortland kommune anbefaler at lov og forskrift om skolebibliotek og lesestimulering tydeliggjøres, ved en eventuell innlemming av det øremerkede tilskuddet i rammefinansieringen. Dette for å sikre et mer likeverdig og enhetlig tilbud til elevene.

9. Husbankens ordninger

Sortland kommune mener at kommunene opplever at flere av Husbankens krav og tilskuddsordninger er for rigide og kostnadsdrivende. Forenkling er et positivt bidrag til større kommunalt handlingsrom.

· Areal- og utformingskrav, særlig ved bygging av sykehjem, bør gjøres mer fleksible. Dagens krav gir vesentlig høyere byggekostnader enn sammenlignbare løsninger i andre nordiske land, uten tilsvarende dokumentert kvalitetsgevinst.

· Begrenset handlingsrom ved etablering av bofellesskap for unge med funksjonsvariasjon bidrar både til høyere investeringskostnader og dårligere tilbud til brukerne. Mer skjønn og lokal tilpasning bør tillates.

· Gjeninnføring av tilskudd til utleieboliger vil gjøre kommunene bedre i stand til å bygge egnede boliger for vanskeligstilte grupper, og redusere behovet for dyre midlertidige botilbud.

· Krav om heldøgns omsorg for å utløse investeringstilskudd bør revurderes. Kravet fordyrer boligprosjekter, begrenser fleksible boformer og harmonerer dårlig med målsettingen om at innbyggerne skal klare seg lengst mulig i egen bolig, blant annet ved hjelp av velferdsteknologi.

· Tiltak i Eldreboligprogrammet bør i større grad konkretiseres og understøttes med finansiering, for å sikre faktisk lokal gjennomføring.

10. Tilskuddsordninger på natur- og klimaområder

Sortland kommune støtter kommisjonens forslag om å slå sammen de tre tilskuddsordningene på natur- og klimaområdet. En sammenslåing må ikke føre til lavere økonomisk bevilgninger til formålene.

11. Veterinærtjenesten

Tillegg til kommunedirektørens forslag:

Sortland kommune ber om at den øremerkede tilskuddordningen til veterinærdekning opprettholdes og styrkes

12. Nærhetsprinsippet i offentlige oppgaver

Sortland kommune påpeker at nærhetsprinsippet tilsier at offentlige oppgaver fortrinnsvis skal legges til det forvaltningsnivået som er nærmest innbyggerne. Kommisjonen legger dagens forvaltningsnivåer og oppgavedeling til grunn. Det er behov for å se på oppgavedelingen mellom staten, fylkeskommunene og kommunene. Særlig bør en se nærmere på statsforvalternes roller og oppgaver, og forskjeller i utøvelsen mellom embetene.

13. Plansaker og planprosesser

Arbeidet med plansaker og planprosesser har blitt svært komplekst og utfordrende, særlig for de minste kommunene. Det kreves betydelige planfaglige ressurser i kommunen. Sortland kommune mener at kommisjonen bør se nærmere på hvordan fylkeskommunens rolle som planfaglig veileder kan styrkes.

14. Plan- og bygningsloven og byggesaksbehandling

Forenklinger i plan- og bygningsloven bør gjøres både for å styrke lokaldemokratiet og for å bidra til at den planfaglige kapasiteten utnyttes mer effektivt. Sortland kommune mener at dagens regelverk i for stor grad begrenser reelt lokalt selvstyre:

· Dispensasjonsbestemmelsene i plan- og bygningsloven bør endres slik at kommunenes politiske og faglige skjønn får større gjennomslag, og antall statlige innsigelser reduseres.

· Omfattende nasjonale sjekklister og dokumentasjonskrav i byggesaker bidrar til lange behandlingstider og økt feilrisiko. En betydelig forenkling er nødvendig for å sikre raskere boligbygging.

· Standardisert digitalisering av byggesøknader, etter modell fra Skatteetaten, vil kunne redusere forskjeller mellom kommuner og gi mer effektive og forutsigbare prosesser.

15. Interkommunalt samarbeid

Tilrettelegging for sterkere interkommunalt samarbeid og utvikling av regionale fagressurser, er viktig for å styrke kommunenes evne til å levere gode og likeverdige tjenester. Insentiv ordninger for frivillige kommunesammenslåinger kan være en del av den langsiktige løsningen for å fremme en bærekraftig kommunesektor.

16. Sosial bærekraft – utenforskap og sosiale ulikheter

En bærekraftig kommunesektor handler også om sosial bærekraft. Utenforskap og sosial ulikhet er utfordringer som påvirker både økonomi, tjenestebehov, arbeidskraft og samfunnsutvikling. Kommunekommisjonen bør etterlyse verktøy og støtteordninger for kunnskapsbasert arbeid med sosial bærekraft.

17. Saksforberedelser hos fylkeskommunen

Sortland kommune ber om at Kommunekommisjonen i sin andre delrapport ser på å la fylkeskommunene gjøre saksforberedelser på områder for kommuner som ikke klarer å rekruttere, eller har tilstrekkelig størrelse til å bygge opp et godt nok fagmiljø. Dette kan f.eks. gjelde plansaker, der fylkeskommunene allerede har et stort fagmiljø, i form av regionale oppgaveavlastende team jfr Stortingsmelding 35 (2023-2024)

18. Kommunekommisjonens videre arbeid

Sortland kommune har store forventninger til Kommunekommisjonens videre arbeid og innholdet i andre delutredning. Statlig samordning og helhetlig styring må styrkes, særlig innen juridisk regulering og rammestyring, slik at kommunene og fylkeskommunene selv kan tilpasse hvordan oppgavene utføres. Et komplekst og krevende regelverk gjør etterlevelse utfordrende for kommunesektoren og legger beslag på store administrative ressurser. I gjennomgangen av lov- og regelverk må kommisjonen se på hvordan man kan lette styringstrykket og frigjøre administrativ kapasitet i kommunesektoren, bl.a. ved forenklinger i forvaltningsloven, offentlighetsloven og arkivloven.

Votering:

Kommunedirektørens innstilling enstemmig vedtatt.

Tilleggsforslag fra H, FRP, SP, AP vedtatt med;
8 stemmer for (5 H, 1 FRP, 1 SP, 1 AP)
1 stemme mot (1 SV)

Formannskapet PS - 032/26 VEDTAK:

1. Generelt

Sortland kommune støtter hovedlinjene i Kommunekommisjonens analyse og forslag i NOU 2026: 1 En bærekraftig kommunesektor – første delutredning. Statens utgifter vil øke mer enn inntektene fremover, samtidig som det blir mangel på arbeidskraft. Norge må omstilles for at kommende generasjoner skal få oppleve den samme velstanden og velferden som oss. Det betyr at knappere ressurser må prioriteres bedre. Nye løsninger må iverksettes som svar på de store demografiske og ressursmessige utfordringene og det sterke statlige styringstrykket på kommunesektoren. Kommunene har altfor lenge fått nye oppgaver fra staten uten tilstrekkelig finansiering, samtidig som de har vært underlagt strenge regler for hvordan oppgavene skal løses. Sortland kommune mener at grunnleggende kompetansekrav i tjenester for innbyggerne ikke må svekkes. Sortland kommune vil understreke at små og mellomstore kommuner må være utgangspunktet for statlig styring, ikke et særtilfelle som håndteres gjennom tilpasninger i etterkant.

2. Mindre statlig detaljstyring og større handlingsrom

Delutredningen beskriver utviklingstrekk og problemstillinger som er lett gjenkjennelig. Dagens statlige detaljstyring, rapporteringskrav og sektorvise ordninger:

- rammer små og mellomstore kommuner uforholdsmessig hardt
- binder knappe administrative og faglige ressurser
- reduserer kapasiteten til politisk styring og samfunnsutvikling

En bærekraftig kommunesektor forutsetter at staten erkjenner at lik styring ikke gir likeverdige vilkår, og at standardiserte krav ofte slår skjevt ut utenfor de største bykommunene.

Unødvendig statlig detaljstyring og lite fleksible ordninger bidrar til økte kostnader, redusert gjennomføringsevne og svekket lokalt selvstyre i kommunene.

Sortland kommune vil særlig understreke betydningen av:

- tillit til lokale folkevalgte prioriteringer
- respekt for kommunenes helhetlige ansvar
- forutsigbarhet i statlige styringssignaler

Det finnes ingen samlet oversikt over hvilke oppgaver kommunesektoren har, og hvilke krav sektoren må forholde seg til. En telling utført for Generalistkommuneutvalget fant over 1 000 oppgaver i lov og forskrift knyttet til kommuneplikter, det vil si det kommunen gjør i egenskap av å være kommune. I en kartlegging av kommunenes oppfyllelse av sine lovpålagte oppgaver har Menon funnet at ingen kommuner oppfyller alle lovkrav. Årsakene vil være ulike for ulike oppgaver, men tilgang på rett kompetanse er en gjennomgående utfordring. Sortland kommune mener at dette må ses på som et uttrykk for et misforhold mellom forutsetninger og oppgaver

Samtidig ser vi et betydelig potensial for økonomiske og administrative gevinster gjennom målrettet forenkling sikrer en bærekraftig kommunesektor fremover. Hensynet til kvalitet og likeverd i tjenestene må ikke svekkes i arbeidet med å øke det lokale handlingsrommet. Generalistkommuneprinsippet og prinsippet om rammestyring må fortsatt ligge til grunn.

3. Øremerkede tilskudd

Under forutsetning av at innlemmingen ikke medfører økonomisk tap for kommunene i Nordland, støtter Sortland kommune delvis å innlemme de øremerkede tilskuddene i rammefinansieringen av kommunal sektor som kommisjonen foreslår, men viser til omtale av enkelte av forslagene i dette vedtaket (PS - 032/26). Øremerkede tilskudd kan forenkles og innlemmes, men bør vurderes individuelt der de har betydning for likeverdige tjenester og beredskap.

4. Offentlige anskaffelser

Sortland kommune mener at regelverket for offentlige anskaffelser påfører kommunene betydelige administrative kostnader: En vesentlig heving av terskelverdiene i anskaffelsesregelverket vil gi store forenklings- og effektiviseringsgevinster, samt redusere risiko for kostbare tvister.

5. Bemanningsnormen i skolen

Sortland kommune støtter ikke at bemanningsnormen i skolen bør avvikles. Svekket bemanning i barnehage og skole påvirker elevenes læring og fullføringsevne.

6. Kompetansekrav i helse og omsorg

Sortland kommune støtter ikke at kompetansekrav i helse og omsorg avvikles. Det er likevel viktig å legge til rette for rekruttering med fleksibel kompetansebruk, styrket fagarbeiderløp og desentraliserte utdanningstilbud.

7. Grunnskoletilskuddet

Sortland kommune støtter ikke at grunnskoletilskuddet kan avvikles, og mener det er et viktig tilskudd for å opprettholde en desentralisert skolestruktur for folk og næringsliv.

8. Skolebibliotek

Sortland kommune anbefaler at lov og forskrift om skolebibliotek og lesestimulering tydeliggjøres, ved en eventuell innlemming av det øremerkede tilskuddet i rammefinansieringen. Dette for å sikre et mer likeverdig og enhetlig tilbud til elevene.

9. Husbankens ordninger

Sortland kommune mener at kommunene opplever at flere av Husbankens krav og tilskuddsordninger er for rigide og kostnadsdrivende. Forenkling er et positivt bidrag til større kommunalt handlingsrom.

· Areal- og utformingskrav, særlig ved bygging av sykehjem, bør gjøres mer fleksible. Dagens krav gir vesentlig høyere byggekostnader enn sammenlignbare løsninger i andre nordiske land, uten tilsvarende dokumentert kvalitetsgevinst.

· Begrenset handlingsrom ved etablering av bofellesskap for unge med funksjonsvariasjon bidrar både til høyere investeringskostnader og dårligere tilbud til brukerne. Mer skjønn og lokal tilpasning bør tillates.

· Gjeninnføring av tilskudd til utleieboliger vil gjøre kommunene bedre i stand til å bygge egnede boliger for vanskeligstilte grupper, og redusere behovet for dyre midlertidige botilbud.

· Krav om heldøgns omsorg for å utløse investeringstilskudd bør revurderes. Kravet fordyrer boligprosjekter, begrenser fleksible boformer og harmonerer dårlig med målsettingen om at innbyggerne skal klare seg lengst mulig i egen bolig, blant annet ved hjelp av velferdsteknologi.

· Tiltak i Eldreboligprogrammet bør i større grad konkretiseres og understøttes med finansiering, for å sikre faktisk lokal gjennomføring.

10. Tilskuddsordninger på natur- og klimaområder

Sortland kommune støtter kommisjonens forslag om å slå sammen de tre tilskuddsordningene på natur- og klimaområdet. En sammenslåing må ikke føre til lavere økonomisk bevilgninger til formålene.

11. Veterinærtjenesten

Tillegg til kommunedirektørens forslag:

Sortland kommune ber om at den øremerkede tilskuddordningen til veterinærdekning opprettholdes og styrkes

12. Nærhetsprinsippet i offentlige oppgaver

Sortland kommune påpeker at nærhetsprinsippet tilsier at offentlige oppgaver fortrinnsvis skal legges til det forvaltningsnivået som er nærmest innbyggerne. Kommisjonen legger dagens forvaltningsnivåer og oppgavedeling til grunn. Det er behov for å se på oppgavedelingen mellom staten, fylkeskommunene og kommunene. Særlig bør en se nærmere på statsforvalternes roller og oppgaver, og forskjeller i utøvelsen mellom embetene.

13. Plansaker og planprosesser

Arbeidet med plansaker og planprosesser har blitt svært komplekst og utfordrende, særlig for de minste kommunene. Det kreves betydelige planfaglige ressurser i kommunen. Sortland kommune mener at kommisjonen bør se nærmere på hvordan fylkeskommunens rolle som planfaglig veileder kan styrkes.

14. Plan- og bygningsloven og byggesaksbehandling

Forenklinger i plan- og bygningsloven bør gjøres både for å styrke lokaldemokratiet og for å bidra til at den planfaglige kapasiteten utnyttes mer effektivt. Sortland kommune mener at dagens regelverk i for stor grad begrenser reelt lokalt selvstyre:

· Dispensasjonsbestemmelsene i plan- og bygningsloven bør endres slik at kommunenes politiske og faglige skjønn får større gjennomslag, og antall statlige innsigelser reduseres.

· Omfattende nasjonale sjekklister og dokumentasjonskrav i byggesaker bidrar til lange behandlingstider og økt feilrisiko. En betydelig forenkling er nødvendig for å sikre raskere boligbygging.

· Standardisert digitalisering av byggesøknader, etter modell fra Skatteetaten, vil kunne redusere forskjeller mellom kommuner og gi mer effektive og forutsigbare prosesser.

15. Interkommunalt samarbeid

Tilrettelegging for sterkere interkommunalt samarbeid og utvikling av regionale fagressurser, er viktig for å styrke kommunenes evne til å levere gode og likeverdige tjenester. Insentiv ordninger for frivillige kommunesammenslåinger kan være en del av den langsiktige løsningen for å fremme en bærekraftig kommunesektor.

16. Sosial bærekraft – utenforskap og sosiale ulikheter

En bærekraftig kommunesektor handler også om sosial bærekraft. Utenforskap og sosial ulikhet er utfordringer som påvirker både økonomi, tjenestebehov, arbeidskraft og samfunnsutvikling. Kommunekommisjonen bør etterlyse verktøy og støtteordninger for kunnskapsbasert arbeid med sosial bærekraft.

17. Saksforberedelser hos fylkeskommunen

Sortland kommune ber om at Kommunekommisjonen i sin andre delrapport ser på å la fylkeskommunene gjøre saksforberedelser på områder for kommuner som ikke klarer å rekruttere, eller har tilstrekkelig størrelse til å bygge opp et godt nok fagmiljø. Dette kan f.eks. gjelde plansaker, der fylkeskommunene allerede har et stort fagmiljø, i form av regionale oppgaveavlastende team jfr Stortingsmelding 35 (2023-2024)

18. Kommunekommisjonens videre arbeid

Sortland kommune har store forventninger til Kommunekommisjonens videre arbeid og innholdet i andre delutredning. Statlig samordning og helhetlig styring må styrkes, særlig innen juridisk regulering og rammestyring, slik at kommunene og fylkeskommunene selv kan tilpasse hvordan oppgavene utføres. Et komplekst og krevende regelverk gjør etterlevelse utfordrende for kommunesektoren og legger beslag på store administrative ressurser. I gjennomgangen av lov- og regelverk må kommisjonen se på hvordan man kan lette styringstrykket og frigjøre administrativ kapasitet i kommunesektoren, bl.a. ved forenklinger i forvaltningsloven, offentlighetsloven og arkivloven.

KORT BESKRIVELSE AV SAKEN
Kommunal- og distriktsdepartementet sendte 16.01.2026 NOU 2026: 1 En bærekraftig kommunesektor – Kommunekommisjonens første delutredning, på høring. Høringsfrist er 16.04.2026, men det er sendt inn anmodning om utsatt frist til 30.04.2026.

Sortland kommune viser til Kommunekommisjonens forslag om å innlemme øremerkede statlige tilskudd til veterinærtjenester, herunder veterinærvakt, i kommunenes frie rammetilskudd.
Sortland kommune er vertskommune for veterinærdekning og veterinærvakt i et stort og geografisk sammensatt område som omfatter Sortland, Hadsel, Lødingen, Øksnes og Bø kommuner, samt deler av Kvæfjord kommune. Kommunen har dermed omfattende og langsiktig erfaring med å sikre veterinærdekning i distrikter preget av store avstander, værutsatt infrastruktur og krevende rekrutteringssituasjon.

På denne bakgrunn mener Sortland kommune at forslaget reiser betydelige utfordringer knyttet til beredskap, dyrevelferd, mattrygghet og folkehelse, og at konsekvensene for distriktskommuner ikke er tilstrekkelig belyst.

VURDERING
Veterinærvakt som kritisk infrastruktur i Vesterålen og omegn
I regioner som Vesterålen og sørlige deler av Troms fungerer veterinærvakten som en del av den grunnleggende samfunnssikkerheten. Området kjennetegnes av:

- lange avstander mellom gårdsbruk, tettsteder og øysamfunn
- vær- og føreforhold som kan begrense tilgjengelighet
- små fagmiljøer med få veterinærer per vaktdistrikt

Som vertskommune har Sortland kommune ansvar for koordinering, planlegging og oppfølging av en tjeneste som er avhengig av forutsigbar finansiering for å fungere. Øremerkede tilskudd er et sentralt virkemiddel for å sikre at veterinærvakt kan opprettholdes på et faglig og beredskapsmessig forsvarlig nivå.

Risiko for svekket veterinærdekning ved fjerning av øremerking
Sortland kommune er bekymret for at en innlemming av veterinærtilskuddene i rammetilskuddet vil innebære en reell risiko for svekket veterinærdekning i vårt regionområde.

Som vertskommune har Sortland erfart at:

- veterinærvakt er krevende å finansiere og organisere
- små endringer i økonomiske rammevilkår kan få store utslag i tjenestetilbudet
- rekruttering og stabilitet for veterinærer er tett knyttet til forutsigbarhet i vaktordningen

Erfaring viser at kommuner med stort areal, lavt folketall og presset økonomi må foreta krevende prioriteringer mellom lovpålagte oppgaver. En innlemming av veterinærtilskuddene i rammetilskuddet vil ramme distriktene hardest.

Uten øremerking er det en reell risiko for at:

- veterinærvakt nedprioriteres til fordel for andre akutte kommunale oppgaver
- vaktdistrikter blir vanskeligere å bemanne
- belastningen på eksisterende veterinærer øker ytterligere

Dette kan i praksis føre til redusert tilgjengelighet til veterinærtjenester, særlig utenom ordinær arbeidstid. Uten øremerkede midler vil veterinærvakt i praksis måtte konkurrere med andre lovpålagte kommunale oppgaver innenfor et allerede presset økonomisk handlingsrom. Dette kan føre til at ordningen svekkes, til tross for at ansvaret formelt sett består.

Konsekvenser for dyrevelferd og næringsgrunnlaget i regionen
Kommunene omfattet av veteri-nærvakten har et aktivt husdyrhold og et betydelig antall dyreeiere, både innen landbruk og selskapsdyr. Nord-Norske distriktskommuner har et betydelig husdyrhold, ofte basert på små og mellomstore bruk som er sårbare for driftsavbrudd. For disse er rask tilgang til veterinær avgjørende ved:

- akutt sykdom og skader
- fødselshjelp ved kalving og lamming
- smitteforebyggende tiltak

Svekket veterinærvakt vil kunne føre til:

- forsinket behandling og unødvendig lidelse for dyr
- økt økonomisk risiko for dyreeiere
- svekket tillit til offentlige beredskapsordninger

Dette er særlig alvorlig i områder der alternativ veterinærhjelp kan ligge flere timer unna.
Sortland kommune erfarer at redusert tilgjengelighet til veterinærvakt raskt kan gi konsekvenser for dyrevelferd og dyreeiernes trygghet. For landbruket i regionen vil dette også kunne svekke driftsgrunnlaget og beredskapen mot sykdomsutbrudd.

Veterinærvakt og nasjonal beredskap
Veterinærvakten i distriktene er en integrert del av, og spiller en helt sentral rolle i Norges samlede beredskap for:

- smittsomme dyresykdommer
- zoonoser med betydning for folkehelse
- trygg matproduksjon

Som vertskommune ser Sortland kommune hvor avgjørende lokal tilstedeværelse og lav terskel for varsling er ved mistenkte sykdomsutbrudd. Erfaringene fra Nord-Norge tilsier at beredskap ikke kan bygges opp raskt dersom dagens strukturer først svekkes. Når veterinærtilbud forsvinner, er det ofte svært vanskelig å reetablere det på kort sikt og kan få varige konsekvenser for beredskapen i hele regionen.

Manglende konsekvensutredning for vertskommuner og samkommunale ordninger
Sortland kommune vil peke på at forslaget er særlig problematisk fordi det ikke foreligger en helhetlig konsekvensutredning som belyser effektene for

- vertskommuneansvar og interkommunale veterinærordninger
- distriktsregioner med store geografiske områder
- kommuner som allerede bærer et betydelig koordinerings- og beredskapsansvar på vegne av flere
- kommuner med begrenset økonomisk handlingsrom
- områder med allerede sårbar veterinærdekning

Det foreligger etter kommunens vurdering ikke et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å vurdere hvordan forslaget vil påvirke etablerte og velfungerende veterinærvaktordninger som den Sortland kommune er ansvarlig for.

Et tilsvarende forslag ble tidligere stanset av Stortinget på grunn av manglende utredning. Sortland kommune kan ikke se at disse manglene nå er tilstrekkelig adressert.

Sortland kommunes vurdering og anbefaling
På bakgrunn av kommunens rolle som vertskommune og erfaringene fra veterinærdekning i regionen, mener Sortland kommune at:

- veterinærvakt må anerkjennes som en samfunnskritisk beredskapsfunksjon
- øremerkede tilskudd er et nødvendig virkemiddel for å sikre likeverdige tjenester i distriktene
- eventuelle endringer i finansieringsmodellen må utredes særskilt med vekt på vertskommuneansvar og nordområdeperspektiv

Sortland kommune anbefaler derfor at dagens ordning med øremerkede tilskudd til veterinærvakt videreføres inntil konsekvensene av alternative finansieringsløsninger er grundig utredet.

KONKLUSJON
Sortland kommune oppfordrer Kommunekommisjonen og departementet til å ta distriktskommunenes erfaringer og vertskommunenes ansvar på alvor i det videre arbeidet, og til ikke å gjennomføre endringer som kan svekke beredskap, dyrevelferd, mattrygghet og folkehelse i Nord-Norge.

Journalposter i arkivsaken:
Høringsuttalelse- NOU 2026: 1 En bærekraftig kommunesektor

Vedlegg:
Høringsuttalelse- NOU 2026_ 1 En bærekraftig kommunesektor